

Boekarest maakt zich zorgen over land grabbing

EU-miljarden voor Roemeense veehouderij

Er gaan biggen naar toe en wie weet in de nabije toekomst ook mestkorrels. Vooral voor investeerders biedt Roemenië mogelijkheden. Er zijn miljarden Euro's EU-subsidie beschikbaar. Maar de Roemeense overheid doet het land niet in de uitverkoop.

De EU besteedt miljarden aan de ontwikkeling van de veehouderij in Roemenië en andere Oost-Europese landen. Het huidige Roemeense staatshoofd, voormalig Euro-commissaris van Landbouw Dacian Cioloș, heeft daar een belangrijke rol in gespeeld.

Het wordt al sinds de val van Ceaușescu (tijdens de Kerst in 1989) voorspeld en het is nog steeds waar: Roemenië biedt gigantische kansen voor ondernemers en investeerders in de agrarische sector. Bovendien subsidieert de Europese Unie ruimhartig. Maar het land met de meeste kleine boertjes in heel Europa wil een eind maken aan 'land grabbing'. En de grondprijzen stijgen.

Boer David

Je moet het ijzer smeden als het heet is, weet ook Boer zoekt Vrouw-deelnemer David, de bedrijfsleider van een investeringsproject bij Boekarest. Deze locatie is begin 2016 aangekocht door de Bra-Der investeringsgroep, van de Brabanders Ronnie Braks en Heinz Derksen. Sinds 2013 handelt deze in Duitsland gevestigde onderneming in biggen met bestemming Roemenië. Maar biggenvermeerdering ter plaatse biedt ook perspectief. De locatie in de buurt van Boekarest moet na de verbouwing over 2880 zeugenplaatsen en 15.000 vleesvarkensplaatsen beschikken. Vleesvarkens zullen in de komende jaren plaats gaan maken voor zeugenplaatsen. Het doel is om er in totaal 8000 zeugen te gaan houden. Als het bedrijf klaar is, zal er eigen aanfok van zeugen zijn. Tevens worden de biggen dan met eigen transport naar de klanten vervoerd. Het bedrijf zal volkomen ziektevrij (SPF) opgestart worden.

Grote ondernemingen

Bedrijven van deze omvang zijn in heel

Oost-Europa gebruikelijk en ook in Roemenië vormen ze geen uitzondering. Italianen zijn met name in de Donau-regio in het zuiden actief, en Deense investeringsmaatschappijen zijn ook al jaren actief in Roemenië. Denk bijvoorbeeld aan FirstFarms. Een ander voorbeeld van een Deense investeringsmaatschappij is de Premium Pork Group, die in omvang nog veel groter is dan de Bra-Der Group in Roemenië. Het Amerikaanse Smithfield is de overtreffende trap.

Roemenië blijft perspectief bieden voor goede verdiensten. Want de omvang van de veestapel, uitgezonderd pluimvee en kleinvee, neemt al jaren af en de importen nemen met gelijke tred toe. Het land is bij lange na niet zelfvoorzienend voor zuivel en varkensvlees. Maar de risico's en de belemmeringen blijven onveranderd groot. Goed opgeleid personeel dat zorgt voor goede technische resultaten en continuïteit is spaarzaam. Premium Pork leidt Roemeens personeel op in Denemarken en eist bij de werving een bewuste keuze voor het vak. Wereldwijd wordt het rekruteren van goed opgeleid personeel dat kiest voor een leven in de grootschalige veehouderij een steeds groter probleem, en daar is Roemenië geen uitzondering op.

Kosten en opbrengsten

Bovendien blijven de Oost-Europese opbrengstprijzen nog steeds achter bij die van West-Europa. Al wordt er nu al enkele maanden een kwartje per kilo varkensvlees

meer uitbetaald dan in West-Europa, volgens statistieken van de Europese Unie. De pieken zijn hoger, en de dalen dieper. De personeelskosten zijn in Roemenië natuurlijk veel lager dan in West-Europa. Met een maandsalaris van 1000 euro kun je goed personeel aan je binden. De beschikbaarheid van mengvoergrondstoffen is ook geen probleem, in tegenstelling tot sommige andere Oost-Europese regio's. Op Spanje na is Roemenië Europa's grootste producent van korrelmais. En Donau-soja wordt meer en meer een begrip. Deense, Duitse en Nederlandse veevoerfirma's bieden bovendien premixen aan. Maar grondloze veehouderij wordt niet aangeraden. Mengvoerindustrie zoals in Nederland is immers in de verste verte niet te vinden. De agrarische infrastructuur is gebaseerd op akkerbouw in combinatie met veehouderij. Aangezien de veehouderij in omvang afneemt en de akkerbouw qua oppervlakte juist toeneemt, wordt het tekort aan mest steeds groter. Dat was voor Pieter Helfferich, van het projectadviesbureau Agriprogress, zelfs één van de redenen om met het akkerbouwbedrijf dat hij namens een investeringsgroep beheerde, te stoppen. De andere reden die leidde tot de verkoop was speculatie over de grondprijzen.

Frisian Investors

Voor 5000 euro per hectare werd het land nabij Boekarest verkocht aan de investeerdersgroep Frisian Investors. Frisian Investors B.V is een onderneming die sinds 2008 landbouwgrond aankoopt in Roe- ▶

Donau mengvoer

De Karpaten vormen het hart van Roemenië; een land dat vijf keer zo groot is als Nederland met 22 miljoen inwoners. Het zuidelijk deel van Roemenië wordt begrensd door de Donau. De landen langs deze rivier, van Zuid-Duitsland tot de havenstad Constanta aan de Roemeense Zwarte Zee-kust, zijn zeer geschikt voor de teelt van mengvoergrondstoffen zoals soja en korrelmais; vanwege het continentale klimaat en de vruchtbare bodem. In Roemenië vind je ten oosten van Boekarest zelfs zwarte aarde. Wel moet er worden geïnvesteerd in infrastructuur en irrigatie, omdat de zomers niet alleen heet maar ook kurkdroog kunnen zijn.

Mestkorrels

Ook is het maar de vraag of de soja kwalitatief kan concurreren met soja uit Zuid-Amerika. Daarentegen biedt het gebied grote volumes ggo-vrije soja. Juist voor de Nederlandse veehouderij en mengvoersector liggen er grote kansen om zaken te doen in voer en mest, om zo de kringloop binnen de Europese Unie te sluiten. Coöperatie Agrifirm is daarom al enkele jaren actief in Hongarije en Servië, met name in de pluimveevoeders. In Hongarije, bij Boedapest, demonstreerde het Bureau Bevordering Mestafzet dit jaar met subsidie van het ministerie van Economische Zaken het effect van mestkorrels, vergeleken met kunstmest.

Boer zoekt Vrouw-deelnemer David is bedrijfsleider voor de Bra-Der Group op een bedrijf in de buurt van Boekarest.

menië en hiervoor extra certificaten uitgeeft aan belangstellenden met een agrarische achtergrond, vanaf minimaal € 50.000,-. De landbouwgrond is erg versnipperd in Roemenië en Frisian Investors wil - door middel van ruilverkaveling, doelgericht aankopen, verbetering van de kwaliteit van de landbouwgrond en het huren van extra grond - komen tot grotere en meer vruchtbare percelen. Frisian Investors verwacht dat deze landbouwgrond in Roemenië over tien jaar in prijs zal zijn verdubbeld. De grondprijzen zijn lange tijd op het lage niveau van minder dan 5000 euro per hectare blijven schommelen, maar nu is een duidelijke opwaartse trend waarneembaar. Deels is dat het gevolg van de hectare-steun, die jaar op jaar toeneemt in Oost-Europa.

Land grabbing

De overheid maakt zich zorgen over land grabbing. Bij de opening van de Indagra landbouwbeurs in Boekarest zei premier Klaus Johannis daarover: 'We zijn lid van de Europese Unie. Dat betekent vrij verkeer

van goederen en bezittingen. Maar we kunnen ons land niet in de uitverkoop doen. Er moet een balans in komen.' Niemand weet precies welke regels zullen gaan gelden maar waarschijnlijk wordt het een maximum aantal hectares per bedrijf en per regio dat in buitenlandse handen mag zijn. De komende verkiezingen in december spelen ook een rol. De vele honderdduizenden kleine boertjes die Roemenië telt - meer dan in welk ander land in de Europese Unie - zijn een belangrijke electorale factor. Ze zouden slachtoffer kunnen worden van investeringsmaatschappijen die via distributeurs van zaaizaad, machinerie en andere bedrijfsbehoeften schulden opeisen en daarmee land te koop aan kunnen bieden. Rabo Farm, een investeringsmaatschappij van de Rabobank, wordt ervan beschuldigd op een dergelijke wijze in korte tijd duizenden hectares grond in bezit gekregen te hebben.

EU-miljarden

Als de verkiezingsretoriek voorbij is kan de wind weer anders gaan waaien, valt te

beluisteren op de Indagra landbouwbeurs. Een complete hal met veehouderij-business is daar gevuld met bedrijven uit het buitenland die willen profiteren van de Roemeense investeringslust; niet voortkomend uit grootgrondbezit en eigen kapitaal, maar uit de aanwezigheid van investeringsfondsen van de Europese Unie. Vele miljarden zijn er sinds 2006 al in de ontwikkeling van het Roemeense land gestoken, en tot 2020 komen er jaarlijks nog steeds een paar miljard beschikbaar. Grootchalige veehouderijprojecten worden voor 50 procent door de Europese Unie bekostigt. Dat lijkt mooier dan het is, want het resterende bedrag moet worden gefinancierd tegen een (voor Roemeense begrippen lage) rente van 5 tot 10 procent, mits sprake is van vakmanschap en bewezen resultaten. Liquiditeitstekort dreigt in het eerste jaar, als de Europese Unie nog niet heft betaald. Voor buitenlandse investeerders helpt ook een aanbeveling van een bank uit het land van herkomst. Er komt de nodige bureaucratie bij kijken en het is van belang om een goed netwerk te hebben. Corruptie dreigt, maar elke vergelijking met buurland Oekraïne gaat mank, wordt benadrukt. Roemenië is lid van de Europese Unie. Daar dankt het haar veiligheid aan, want het leger is na de val van Ceaușescu afgeschaft. En de Europese Unie zorgt jaarlijks voor miljarden euro's steun voor de ontwikkeling van de land- en tuinbouw en de veehouderij. ■

Transportkosten minstens 5 euro per big

Naast het Hongaars-Nederlandse Hunland en de Bra-Der Group is ook handelsfirma Vaex actief in de biggenhandel naar Roemenië. Deense biggen zijn uniform en worden op een hoger speengewicht geleverd, in Nederland is er meer keus in genetica. Transport kost minstens 5-6 euro per big, maar het transport over lange afstand staat onder druk. De EU gaat transport van slachtvarkens over lange afstand verbieden. Biggentransport blijft wel mogelijk is de verwachting, mits het voldoet aan strenge welzijnseisen met onderweg rustpauzes met voer- en drinkwaterverstrekking. Hunland meldt op haar website dat dierenrechtenorganisatie Eyes on Animals de transporten controleert én goedkeurt.

 Reageren?
redactie@pigbusiness.nl